ЛЕГКО ЧИТАЕМ ПО-АРМЯНСКИ

Волшебные армянские сказки. Уровень 1

Կախարդական հայկական հեքիաթներ

Адаптация текста, упражнения
и словарь Д. Л. Петросян

Lingua

Издательство АСТ
Москва

УДК 811.19(075)
ББК 81.2Арм-93
В69

Волшебные армянские сказки. Уровень 1 =
В69 Կախարդական հայկական հեքիաթներ / Адаптация текста, упражнения и словарь Д. Л. Петросян. — Москва : Издательство АСТ, 2026. — 128 с. — (Легко читаем по-армянски)

ISBN 978-5-17-161365-5

Сборник волшебных армянских сказок предлагает читателям возможность познакомиться с богатым миром армянского фольклора и сделать первые шаги в изучении армянского языка. В книгу вошли увлекательные сказочные истории, полные мудрости, чудес и национального колорита, которые помогут погрузиться в культуру Армении и сделать обучение увлекательным.

Сборник составлен талантливым педагогом Петросян Джейни Левоновной с учетом потребностей начинающих изучать армянский язык. В издании представлены тексты сказок, упражнения и словарь.

УДК 811.19(075)
ББК 81.2Арм-93

ISBN 978-5-17-161365-5
© Петросян Д. Л., 2026
© ООО «Издательство АСТ», 2026

Автор выражает благодарность
Кошаташян Кристине Варужановне
за помощь в составлении
этого сборника сказок

ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ ՔԱՋ ՆԱԶԱՐԸ

1

Լինում է, չի լինում[1] մի խեղճ մարդ, անունը՝ Նազար: Էս Նազարը մի անշնորհք ու **ալարկոտ**[2] մարդ է լինում. էֆնքան էլ վախկոտ, էֆնքան էլ վախկոտ, **որ մենակ ոտը ոտի առաջ չէր դնիլ**[3], թեկուզ սպանեիր: Օրը մինչև իրիկուն

---

[1] **Լինում է, չի լինում** – был да не был (так начинаются многие сказки)

[2] **ալարկոտ** — ленивый

[3] **որ մենակ ոտը ոտի առաջ չէր դնիլ** – что сам ногу за ногу не поставит

կնկա կողքը կտրած՝ նրա հետ դուրս գնալիս դուրս էր գնում, տուն գալիս՝ տուն գալի: Դրա համար էլ անունը դնում են Վախկոտ Նազար:

Էս Վախկոտ Նազարը մի գիշեր կնկա հետ շեմքն է դուրս գալի: Որ շեմքն է դուրս գալի, տեսնում է ճրըքճրըքան լո՜ւս — լուսնյակ գիշեր, ասում է.

— Ա՛յ կնիկ, ի՞նչ քարվան կտրելու գիշեր է՞... Սիրտս ասում է՝ վեր կաց գնա Հնդստանից եկող Շահի քարվանը կտրի, բեր տունը լցրու...

Կնիկը թե՝

— **Ձենդ կտրի, տեղդ նստի**[1], քարվան կտրողիս մտիկ արա...:

Նազարը թե՝

— Անզգա՛մ կնիկ, ինչո՞ւ չես թող անում՝ ես գնամ քարվան կտրեմ, բերեմ տունը լցնեմ: Էլ ի՞նչ տղամարդ եմ ես, էլ ինչո՞ւ եմ գդակ ծածկում, որ դու համարձակվում ես իմ առաջը խոսես:

Որ շատ կռվում է, կնիկը տուն է մտնում, դուռը փակում:

— Հո՛ղեմ էդ վախկոտ գլուխդ, դե հիմի գնա քարվան կտրի: Էս Նազարս մնում է դռանը:

---

[1] **Ձենդ կտրի, տեղդ նստի** — замолчи и сядь на место

Վախից լեղապատառ է լինում[1]: Ինչքան աղաչում — պաղատում է, որ կնիկը դուռը բաց անի, չի լինում, բաց չի անում: Ճարը կտրած՝ գնում է մի պատի տակի կուչ է գալի, դողալով գիշերն անց է կացնում, մինչև լուսը բացվում է: Նազարը խռոված, պատի տակին արևկող արած սպասում է, որ կնիկը գա, տուն տանի, ու միտք է անում: Ամառվա շոգ օ՜ր՝ գազազած ճանճեր, ինքն էլ էնքան ալարկոտ, որ ալարում է քիթը սրբի — ճանճերը գալիս են սրա քիթ ու պռունգին վեր գալի, լցվում: Որ շատ նեղացնում են, ձեռը տանում է, երեսին զարկում: Որ երեսին զարկում է, ճանճերը ջարդվում են, առաջին վեր թափում:

— Վա՛հ, էս ինչ էր... — մնում է զարմացած:

Ուզում է համրի, թե մի զարկով քանիսն սպանեց, **չի կարողանում**[2]: Մտածում է, որ հազարից պակաս չի լինիլ:

— Վա՛հ, — ասում է, — ես էսպես տղամարդ եմ էլել ու մինչև էսօր չեմ իմացե՞լ... Ես, որ մի զարկով կարող եմ հազար շունչ կենդանի

---

[1] **Վախից լեղապատառ է լինում** – от страха «желчью изливается» (оцепенел)

[2] **չի կարողանում** – ленивый

ջարդել, **էլ ի՞նչ եմ էս անպիտան կնկա կողքին վեր ընկել**[1] ...:

Էստեղից վեր է կենում, ուղիղ գնում իրենց գյուղի տերտերի մոտ:

— Տե՛ր տեր, օրհնյա ի տեր:

— Աստված օրհնի, որդի՛ս:

— Տե՛ր տեր, բա չես ասիլ էսպես — էսպես բան: Պատմում է իր քաջագործությունը ու հետն էլ հայտնում է, որ պետք է իր կնկանից կորչի, միայն խնդրում է՝ իր արածը տերտերը գրի, որ անհայտ չմնա, ամենքն էլ կարդան, իմանան: Տերտերն էլ, կատակի համար, մի փալասի կտորի վրա գրում է.

Անհաղթ հերոս Քաջըն Նազար, Որ մին զարկի՝ ջարդի հազար:

Ու տալիս է իրեն:

Նազարս էս փալասի կտորը մի փետի ծերի ամրացնում է, մի ժանգոտած թրի կտոր կապում մեջքը, իրենց հարևանի իշին նստում ու գյուղից հեռանում:

---

[1] **էլ ի՞նչ եմ էս անպիտան կնկա կողքին վեր ընկել** — что сам ногу за ногу не поставит

2

Իրենց գյուղից դուրս է գալի, մի **ճամփա է ընկնում ու գնում**[1]: Ինքն էլ չի իմանում, թե էդ ճամփեն ուր է տանում:

Գնում է, գնում, մին էլ ետ է նայում, տեսնում է՝ գյուղից հեռացել է: Էստեղ սիրտն ահ է ընկնում: Իրեն սիրտ տալու համար սկսում է քթի տակին մռմռալ, երգել, իրեն — իրեն խոսել, **իշի վրա բարկանալ**[2]: Քանի հեռանում է, էնքան վախը սաստկանում է, քանի վախը սաստկանում է, էնքան ձենը բարձրացնում է, սկսում է գոռգոռալ, հարայ — հրոց անել, հետն էլ մյուս կողմից էշն է սկսում զռալ... Էս աղմուկից ու աղաղակից թռչունները մոտիկ ծառերից են թռչում, նապաստակները թփերից են փախչում, գորտերը կանանչիցն են ջուրը թափում...

Նազարը ձենն ավելի է գլուխը գցում. իսկ որ մտնում է անտառը, թվում է, թե ամեն մի ծառի տակից, ամեն մի թփի միջից, ամեն մի քարի ետևից **որտեղ որ է**՝[3] գազան է հարձակվելու

---

[1] **ճամփա է ընկնում ու գնում** — в дорогу отправляется и уходит

[2] **իշի վրա բարկանալ** — злиться на осла

[3] **որտեղ որ է** — вот-вот, с минуты на минуту

կամ ավազակ, **սարսափած սկսում է գոռգոռալ**[1], ո՞նց գոռգոռալ՝ ականջդ ոչ լսի:

Դու մի՛ ասիլ՝ **հենց էս ժամանակ**[2] մի գյուղացի ձին քաշելով՝ անտառում միամիտ գալիս է: Էս զարհուրելի ձենը ականջն է ընկնում թե չէ՝ կանգնում է:

— Վա՜յ, — ասում է, — ո՞նց թե, իմն էլ էստեղ էր հատե՞լ, կա — չկա՝ էս ավազակներ են...

Ձին թողնում է, ընկնում է ճամփի տակի անտառն ու **երկու ոտն ուներ, երկուսն էլ փոխ է առնում, փախչում**[3]:

Բախտդ սիրեմ, Քաջ Նազար. գոռգոռալով գալիս է տեսնում՝ մի թամքած ձի ճամփի մեջտեղը կանգնած, իրեն է սպասում: Իշիցը վեր է գալի էս թամքած ձիուն նստում ու շարունակում իր ճամփեն:

3

Շատ է գնում, քիչ է գնում, շատն ու քիչն էլ ինքը կիմանար, գնում է ընկնում մի գյուղ,

---

[1] **սարսափած սկսում է գոռգոռալ** — в ужасе начинает кричать

[2] **հենց էս ժամանակ** — именно в это время

[3] **երկու ոտն ուներ, երկուսն էլ փոխ է առնում, փախչում** — было у него две ноги — ещё две в долг берёт и убегает.

ինքը՝ գյուղին անծանոթ, գյուղն՝ իրեն: Ո՞ւր գնա, ուր չի գնա: Մի տանից զուռնի ձեն է լսում. ձին քշում է էս ձենի վրա, գնում է ընկնում մի հարսանքատուն:

— Բարի օր ձեզ:

— **Ա՛յ աստծու բարին քեզ. բարով հազար բարի եկար**[1]:

Համե՛ցեք, հա, համե՛ցեք. դե ղոնախն աստծունն է. սրան տանում են իր դրոշակով սուփրի վերի ծերին բազմեցնում: Աչքդ էն բարին տեսնի, ինչ որ լցնում են առաջը՝ թե՛ ուտելիք, թե՛ խմելիք:

Հարսանքավորները հետաքրքրվում են իմանան, թե ո՞վ է էս տարօրինակ անծանոթը: Ներքի ծերից մինը բոթում է իր կողքի նստածին ու հարցնում, սա էլ իր կողքի նստածին է բոթում, էսպես հերթով իրար բոթելով ու հարցնելով բանը մնում է վերի ծերին նստած տերտերին: Տերտերը մի կերպով ղոնախի դրոշակի վրա կարդում է.

Անհաղթ հերոս Քաջրն Նազար, Որ մին զարկի՝ ջարդի հազար:

---

[1] **Ա՛յ աստծու բարին քեզ. բարով հազար բարի եկար** – добро господа тебе: тысячу раз добро пожаловать

Կարդում է ու զարհուրած հայտնում է իր կողքի նստածին, սա էլ՝ իր կողքի նստածին, սա էլ՝ երրորդին, երրորդը՝ չորրորդին. էսպեսով հասնում է մինչև դռան տակը, ու ամբողջ հարսանքատունը դրմբում է թե՝ բա չես ասիլ, նորեկ ղոնախն է ինքը՝

Անհաղթ հերոս Քաջըն Նազար, Որ մին զարկի՝ ջարդի հազար:

— Քաջ Նազարն է, հա՜... — բացականչում է պարծենկոտի մինը, — ի՞նչքան է փոխվել, միանգամից լավ չճանաչեցի...

Եվ մարդիկ են գտնվում, որ պատմում են նրա արած քաջագործությունները, հին ծանոթությունն ու միասին անցկացրած օրերը:

— Հապա ի՞նչպես է, որ էսպես մարդը հետը ոչ մի ծառա չունի, — զարմանքով հարցնում են անծանոթները:

— Էդպես է դրա սովորությունը, ծառաներով ման գալ չի սիրում: Մի անգամ ես հարցրի, ասավ՝ ծառան ինչ եմ անում, ամբողջ աշխարհքն իմ ծառան է ու իմ ծառան: — Հապա ի՞նչպես է, որ մի կարգին թուր չունի, էս ժանգոտ երկաթի կտորն է մեջքին կապել:

— Շնորհքն էլ հենց դրա մեջն է, է՛, որ էս ժանգոտ երկաթի կտորով մին զարկես, ջարդես հազար, թե չէ՝ լավ թրով ի՞նչ կա որ, սովորական քաջերն էլ են ջարդում:

Ու ապշած ժողովուրդը ոտի է կանգնում, **խմում է Քաջ Նազարի կենացը**[1]: **Իրենց միջի խելոքն էլ դուրս է գալի**[2], ճառ է ասում Նազարի առաջ. ասում է՝ մենք վաղուց էինք լսել քո մեծ հռչակը, կարոտ էինք երեսդ տեսնելու և ահա էսօր բախտավոր ենք, որ քեզ տեսնում ենք մեր մեջ: Նազարը հառաչում է ու ձեռքը թափ է տալի: **Ժողովրդականները**[33] խորհրդավոր **իրար աչքով են անում**[44], հասկանում են, թե էդ հառաչանքն ու ձեռքի թափ տալը ինչքան բան կնշանակեր...

Աշուղն էլ, որ էնտեղ էր, ձեռաց երգ է հորինում ու երգում:

---

[1] **խմում է Քաջ Նազարի կենացը** – пьёт тост за Храброго Назара

[2] **Իրենց միջի խելոքն էլ դուրս է գալի** – из них самый умный выходит

[3] **Ժողովրդականները** – народные люди (в фольклоре)

[4] **իրար աչքով են անում** – друг другу подмигивают

Բարով եկար, հազար բարի,
Հըզոր արծիվ մեր սարերի,
Թագ ու պարծանք մեր աշխարհի,
Անհաղթ հերոս Քաջըդ Նազար,
Որ մին զարկես՝ ջարդես հազար:

Խեղճ տըկարին դու ապավեն,
Ազատ կանես ամեն ցավեն,
Մեզ կըփրկես անիրավեն,
Անհաղթ հերոս Քաջըդ Նազար,
Որ մին զարկես՝ ջարդես հազար:

Մատաղ ենք մենք քո դըրոշին,
Մեջքիդ թըրին, տակիդ ռաշին,
Նրա ոտին, պոչին, բաշին,

Ու ցրվելով՝ հարբած հարսանքավորները տարածում են ամեն տեղ, թե գալիս է

Անհաղթ հերոս Քաջըն Նազար, Որ մին զարկի՝ ջարդի հազար:

Պատմում են նրա զարմանալի քաջագործությունները[1], նկարագրում են նրա ահռելի կերպարանքը: Ու ամեն տեղ իրենց

[1] **Պատմում են նրա զարմանալի քաջագործությունները** – рассказывают о его удивительных подвигах.